

Nr 45.

Av herr Sköld, *angående den svenska skogsmarkens rationella utnyttjande till skogsbörd.*

Allt sedan den efter världskrigets slut inträdande fredskrisen har arbetslöshetsfrågan varit vårt lands utan jämförelse mest brännande sociala fråga. Många ansträngningar hava gjorts för att råda bot på arbetslösheten, men ännu har det icke lyckats att övervinna den.

*Arbetslösheten
och dess or-
saker.*

Fråga är likväl, om icke en allt större klarhet vunnits över såväl huvudorsakerna till den allttjämt bestående arbetslösheten som den allmänna riktning åtgärderna för dess hävande bör taga. Vid nuvarande arbetslöshetsperiods början ansågs sålunda allmänt, att arbetslösheten helt berodde på att den under världskriget inträdde mer eller mindre konstlade inriktningen av vårt näringsliv måste omläggas och produktionen taga nya banor. Arbetslösheten skulle följaktligen vara ett relativt snart försvinnande rubbningsfenomen. Att detta betraktelsesätt inneslöt mycket av sanning, därom vittnar den stora tillbakagång av arbetslösheten, som verkligen sedermera inträffat. Men allttjämt råder ett onormalt stort överskott på arbetskraft. Försörjningen av dessa arbetslösa vållar fortfarande svårt bekymmer särskilt för våra stads- och industrikommuner. Även sedan vårt näringsliv i stort sett anpassat sig efter fredsförhållandena, synes det sålunda icke förmå lämna sysselsättning åt arbetskraften i landet. Man har sökt en förklaring härtill i den restriktiva immigrationspolitik Amerikas Förenta Stater numera för, varigenom den del av vårt folköverskott, som annars emigrerat till nämnda land, så att säga dämtes upp här hemma och gett ett tillskott av arbetskraft till arbetsmarknaden, som denna icke kunnat absorbera. Detta onormala tillskott har ytterligare förstärkts däri- genom att de nya årsklasser, som just nu göra sitt inträde på arbetsmarknaden, äro osedvanligt stora. Läget är alltså detta, att på grund av folkökningen och den hämmade emigrationen den i landet tillgängliga arbetskraften är större än vad som behöves för vår produktion med dess nuvarande gestaltning och utvecklingsmöjligheter.

På grund härav synes enighet råda därom, att huvudmedlet för hävandet av nu rådande arbetslöshet ligger i en förstärkning av det produktiva livet och dess krafter. Men de möjligheter, som i nuvarande läge i detta avseende stå till buds, förefalla icke vara särskilt stora. En blick på de näringsgrenar, som utgöra vårt lands ekonomiska grundval, visar, att efter världskriget endast ett par av dessa, de nära sammanbundna pappersmasse- och pappersindustrierna,

*Närings-
politiska åtgärder mot
arbetslösheten.*

samt exportmalmfälten visat sig besitta förmåga till utveckling. Sågverks- och maskinindustrierna stå kvar på status quo, jordbrukets konjunkturläge är ytterligt svagt över hela världen. Vår gamla järnhantering går tillbaka, beroende på att den senaste tidens tekniska utveckling mer och mer gjort vissa slag av svenskt kvalitetsjärn överflödigt. Sätter man detta tillstånd inom det svenska näringslivet i samband med den omständigheten, att vårt land under senare år börjat att exportera kapital, att vi sålunda icke blott äro ur stånd att ge full sysselsättning åt landets arbetskraft utan att samma gäller om dess kapitaltillgångar, ligger slutsatsen nära till hands, att landets produktiva utveckling redan nått sin höjdpunkt med den användning våra naturtillgångar och övriga ekonomiska förutsättningar fått och i nuvarande konjunkturläge. Är denna uppfattning riktig, och åtskilligt talar därför, leder den till att de åtgärder, som kunna vidtagas för att befordra näringslivets utveckling, måste avse att ge antingen en intensivare och mera lönande användning av landets naturtillgångar eller en bättre organisation av produktionen och avyttrandet av dess produkter, för att ett resultat av värde skall kunna uppnås. Härefter ligger en given begränsning av den ram, inom vilken någonting kan göras.

Näringspolitikkens allmänna möjligheter.

Denna begränsning gäller ej minst den näringspolitik från statsmakternas sida till befrämjande av försörjningsmöjligheterna inom landet, varpå krav från skilda håll resas. Men denna näringspolitik inskränkes ytterligare till sina möjligheter därav, att åstadkommandet av en intensivare och mera lönande användning av våra naturtillgångar i flesta fall endast kan skapas genom att nya uppfinningar för deras tillgodogörande eller nya metoder för deras utnyttjande se dagen, i vilka avseenden man är helt beroende av enskilda personers genialitet och uppslagsrikedom. Samma gäller i viss mån även frågan om bättre organisationsförhållanden inom näringslivet; utan initiativ från de i företagen och produktionen intresserade finnes mycket liten utsikt till goda resultat. Men dessutom måste statsmakterna helt naturligt framgå med en viss försiktighet på den näringspolitiska vägen, enär en dylik politik icke gärna kan ske utan risk av vissa uppostringar från det allmännas sida. Ett dylikt offer kommer helt naturligt att bäras av alla eller en viss del av landets innebyggare, varför det kräves att utsikt verkligen finnes, för att åtgärderna fylla sitt syfte, att uppostringarna kunna anses rimliga härför och att fördelningen av bördan mellan olika medborgargrupper kan betecknas som rättvis.

Det är utifrån dessa synpunkter här nedan kommer att framföras vissa förslag till åtgärder för ett bättre utnyttjande av den betydelsefulla naturtillgång, som utgöres av Sveriges för skogsbörd lämpliga mark.

Skogarnas betydelse för vårt lands näringsliv.

Sveriges skogar hava alltsedan penninghushållningen började spela sin roll i landets ekonomiska liv utgjort grundvalen för synnerligen betydelsefulla näringsgrenar. Sålunda voro de under 1600- och 1700-talen förutsättningen för den järnhantering, som gjorde vårt land till dåtidens främsta järnleverantör på

världsmarknaden. Under 1800-talet fyllde de samma uppgift för sågverksindustrien, och just nu utgöra de underlag för såväl sistnämnda industri som också den pappersmasse- och pappersindustri, som utgör den hart när enda produktionsgren, på vilken landet med tillfredsställelse kunnat blicka under den ekonomiskt tryckta tiden efter världskrigets slut. I skilda tider och lägen har skogen alltså visat sig som en naturtillgång för landet av stort värde, och någon anledning att förmoda en ändring härutinnan för överskådlig framtid synes icke föreligga.

Om den betydelse skogstillgångarna just nu hava för Sveriges ekonomiska liv ger statistiken en god föreställning. I skogsbruket, i sågverks-, pappersmasse- och pappersindustrierna äro bortemot 200,000 personer anställda, varjämte nyssnämnda trenne industrier årligen exportera produkter till ett värde av mellan sex- och sjuhundra miljoner kronor. Härtill kommer dels det arbete och de inkomster skogsbruket bereder den jordbrukande befolkningen i landets olika delar och dels det husbehovsvirke jordbruket tillgodogör sig direkt ur skogarna.

När man sålunda konstaterar den betydelse denna naturtillgång haft och har för det svenska folkhushållet och med tanke på den allmänna hushållningen med skogstillgångarna i världens skilda delar tror sig kunna räkna med ett stort värde å virket även för framtiden, har man anledning fråga sig, om denna naturtillgång är outtömlig för vårt land? Skogen är icke som åtskilliga andra naturtillgångar till sin mängd en gång för alla given. Även om den ständigt exploateras, behöver en minskning av virkeskapitalet icke äga rum, ty nytt sådant skapas ständigt genom tillväxten. Virkeskapitalet kan ökas genom sparsam avverkning eller bättre skogsvård; det kan minskas genom stor avverkning eller dålig skogsvård. För närvarande torde det tyvärr vara så, att vårt virkeskapital undan för undan minskas. Icke därigenom att vår skogsvård försämrats, tvärtom är Sverige härutinnan ett av föregångslanden i världen. Nej, minskningen beror därpå, att det genom avverkning årligen uttages mer ur skogarna än vad som tillväxer. Enligt en av professor T. Jonsson år 1923 verkställd beräkning utgör den årliga avverkningen omkring 42,25 miljoner kubikmeter, medan han uppskattar tillväxten till 33,5 miljoner; en årlig överavverkning på omkring 9 miljoner kubikmeter. De resultat, vartill riksskogstaxeringen sedermera kommit för vissa delar av landet, tyder visserligen på, att ovannämnda tillväxtsiffra är för liten. Men denna taxering torde dock icke komma att medföra någon ändring i uppfattningen att en överavverkning för närvarande äger rum.

Det finnes därför skäl för den mening, att vårt folk för närvarande tager ut ett sådant tillskott till sin allmänna levnadsstandard ur skogarna, som icke kan på längden erhållas med det allmänna tillstånd, vari våra skogar nu befinna sig. Fortfar avverkningen i nuvarande omfattning, utan att någon ökning av tillväxten av virkeskapitalet åstadkommes, måste resultatet med all sannolikhet bliva en nedsatt välmåga hos det svenska folket i framtiden. Vill

Hushållningen med landets virkeskapital.

man hindra detta, gäller det endera att frivilligt minska uttaget ur skogen just nu, och därmed att sänka den allmänna levnadsstandarden, eller att skapa en sådan tillväxt i våra skogar, att virkeskapitalet med nuvarande förbrukning kan vidmakthållas, ja, rent av förökas. Kan sistnämnda alternativ förverkligas, blir det helt naturligt detta som väljes, så mycket mera som det torde vara ytterligt svårt, för att inte säga omöjligt, att reglera virkesförbrukningen.

Möjligheter till ökad tillväxt i skogarna.

Finnes då möjlighet att förbättra tillväxten av virkeskapitalet i våra skogar? Enligt en likaledes av professor Jonsson verkställd utredning skulle virkesförrådet i skogarna utgöra, för Götaland 54, för Svealand 66 och för Norrland 64 procent av vad som kan betraktas som ett normalt virkesförråd. En orsak till dessa låga siffror skulle väl kunna ligga däri, att sedan urskogstillgångarna å de flesta orter avverkats, den återväxande skogen ännu icke hunnit till sådan ålder, att åldersfördelningen i dessa skogar kan betraktas som normal. Men då särskilt i södra och mellersta delarna av landet någon urskog icke existerat på mycket länge, torde huvudorsaken vara att finna däri, att dels avverkningssättet är sådant, att skogen i allmänhet icke tillåtes att nå sin mognad, och dels marken är för dåligt utnyttjad, d. v. s. att skogen är för gles. Genom förbättrad skogsvård kan därför utan tvivel åstadkommas en mycket förbättrad tillväxt av virkeskapital i våra skogar. Professor Jonsson har beräknat, att med ett bättre utnyttjande av de glesa markerna och efter det de återstående urskogarna överförts till skogar med normal åldersfördelning, en förhöjning av den årliga tillväxten med mer än 13 miljoner kubikmeter skulle kunna vinnas. Härigenom vore icke blott bristen ersatt utan ett överskott skapat, som skulle kunna medgiva ett ytterligare utnyttjande av skogstillgången till förbättring av landets försörjning.

Vilka outnyttjade möjligheter för skogsproduktionen, som föreligga här i landet, visar riksskogstaxeringens uppgifter om kalmark samt om marker, vilka äro i behov av dikning för att bli tjänliga till skogsbörd. För de delar av landet, som hittills taxerats, redovisas i runt tal 1,400,000 hektar kalmark. Försöker man med utgångspunkt i dessa siffror att uppskatta hela kalmarksarealen i riket, kommer man till en siffra av 1,800,000 hektar, en siffra, som säkerligen är något låg, på grund av att de på kalmarker särskilt rika västkustlänen tillhöra de otaxerade områdena. Kalmarkerna fördela sig på följande sätt.

Norrland	760,000	har
Svealand	370,000	„
Götaland	700,000	„

Vore allenast dessa kalmarker beväxta med ett virkesförråd till tre fjärdedelar av det normala, skulle de lämna en årlig tillväxt i virkesmassa av mer än fyra miljoner kubikmeter, d. v. s. en tiondel av vårt nuvarande virkesbehov.

De marker, som äro i behov av dikning, och som kunna dikas, uppskattas för skogar under skogsvårdslagen till c:a

	Försumpad skogsmark	Dikningsbar myr	Summa
Norrland	802,000 har	545,000 har	1,347,000
Svealand	271,000 „	228,000 „	499,000
Götaland	158,000 „	257,000 „	415,000
	<u>1,231,000 har</u>	<u>1,030,000 har</u>	<u>2,261,000</u>

Frågar man sig härefter vad orsaken till att så stora möjligheter till en bättre avkastning från skogsmarken få ligga obegagnade är, får man till en början observera skogstillgångarnas fördelning å olika slags ägare. Något över 20 procent av den produktiva skogsmarken äges och brukas av staten, landsting, kommuner o. s. v., de allmänna skogarna. De enskilda skogarna omfatta alltså 80 procent av landets skogsmark. Av dessa ägas ungefär 36 procent av bolag, 6 procent av godsägare och 58 procent av bönder. I de olika landsdelarna fördela sig de enskilda skogarna mellan de olika ägarekategorierna på följande sätt i procent räknat:

	Götaland	Svealand	Norrland
Bolag	8,5	36,0	49,5
Godsägare	11,0	10,0	1,5
Bönder	80,5	54,0	49,0

Av de nu nämnda siffrorna framgår alltså, att landets enskilda skogar i huvudsak innehavas antingen av bönder eller bolag. Läggas till dess båda ägarekategorier även det allmänna, är bilden över äganderättsförhållandena i sina grunddrag klar. Den fråga, det härefter gäller att besvara, är, huru de olika kategorierna sköta sina skogar. Ett visst uttryck härför ger följande sammandrag av uppgifter över virkesförrådet per hektar, hämtade ur det på socialiseringsnämndens uppdrag av jägmästaren Nils Schager utarbetade verket Sveriges enskilda skogar.

	Kronoparker	Bolagsskogar	Allmogeskogar
Norrland	35—53 kbm.	40—60 kbm.	35—55 kbm.
Mellersta Sverige	57—92 „	75—80 „	60 „
Södra Sverige	80 „	70 „	45 „

Virkestillgången är genomgående sämst å allmogeskogarna. Att för Norrlands vidkommande statens skogar synas vara lika virkesfattiga som allmogeskogarna, beror mindre på skogsvården än därpå, att statens skogar därstädes med hänsyn till klimat och höjdläge i allmänhet äro sämre belägna än allmogeskogarna. Det torde vara allmänt erkänt, att den skogsmark, som besittes av de mindre och medelstora jordbrukarna, i stort sett utnyttjas alldeles för dåligt. I särskilt hög grad gäller detta södra delarna av landet. Även om orsakerna till detta förhållande råder enighet. Skogsbruket är en kapitalintensiv näring, som hos sina utövare kräver en sådan ekonomisk ställning, att kapital skall kunna nedläggas, utan att detsamma kan beräknas ånyo bliva lösgjort förrän efter ett par mansåldrar, ja, där förräntningen även skjutes betänkligt på framtiden. Dylika ekonomiska förutsättningar saknas i allmänhet hos bondeklassen, och

Orsakerna till skogsmarkens dåliga utnyttjande.

även där de finnas, ställa sig andra svårigheter av såväl ekonomisk som psykologisk art i vägen för ett rationellt skogsbruk. Till de senare kan framför allt räknas den omständigheten, att för ett rationellt skogsbruk fordras större arealer; det mindre skogsbruket blir ekonomiskt sämre ställt. Till de förra, motviljan hos den enskilde att vidtaga åtgärder, som icke bära frukt under den personens livstid som utför åtgärderna. Än vidare bör märkas, att för en bonde en viss konflikt alltid måste inträda mellan jordbrukets och skogsbrukets intressen, främst vad gäller betet. Här går jordbrukets intresse före, ty av jordbruket skall den huvudsakliga bärningen tagas. Men ett rationellt skogsbruk och bete i skogen kunna aldrig förenas.

Mycket talar alltså för den uppfattningen, att ett effektivt utnyttjande av skogsmarken i vårt land bäst skulle främjas därigenom, att jordbruket och det egentliga skogsbruket skildes åt, och skogarna sammanfördes till större komplex under kapitalstarka brukare. Denna åsikt stödes av den utveckling, som under det ekonomiska lägets eget tryck på sin tid ägde rum i Norrland och ledde till att hälften av de enskilda skogarna i denna del av landet gått över i bolagens ägo. Denna utveckling bröts av statsmakterna, som av intresse för bibehållande av en självägande bondebefolkning i dessa landsändar genomförde den s. k. norrlandslagstiftningen och därigenom förhindrade vidare koncentring av Norrlands och praktiskt taget även Svealands skogstillgångar. Här ha alltså statsmakterna i ett socialt intresses namn förhindrat en naturlig utveckling till skogsbrukets rationalisering. Betydelsen härav bör emellertid icke överskattas. Av de förut anförda siffrorna framgår, att tillståndet å allmogeskogarna är bra mycket bättre i norra än i södra Sverige och i genomsnitt räknat icke så mycket sämre än på bolagsskogarna, givetvis beroende därpå, att allmogeskogarna i Norrland mångenstädes ha en sådan storlek, att rationellt skogsbruk verkligen kan bedrivas där, varjämte skogsbruket här spelar större och jordbruket mindre roll än söderut. Dessutom kan det ju ligga en viss sanning i ett ofta hört påstående, att norrlandslagstiftningen framtingat en snabbare och starkare rationalisering av bolagens skogsbruk, än vad som skulle ha skett, om det gamla exploaterande skogsbruket fått fortsätta längre. Men även med hänsynstagande till nu anförda omständigheter torde huvudintrycket stå kvar, att norrlandslagstiftningen förhindrat en utveckling till bättre utnyttjande av norra Sveriges skogsbruk.

För de södra delarna av landet har icke förrän helt nyligen funnits något hinder för bolags skogsförvärv, men något försök har likväl icke förekommit från bolags sida att därstädes i större skala slå under sig skogar för bildandet av komplex. Givet är, att under sågverksindustriens uppgångstider och vid massafabrikationens tillkomst de befintliga urskogstillgångarna först togos i bruk. Dessa funnos framför allt i norra delarna av landet, där hade man också flottningmöjligheter, varjämte inägojordens värde var en obetydlighet i jämförelse med skogens. I södra Sverige voro urskogarna i stort sett slut, skogstillgångarna spridda, flottningmöjligheterna obetydliga och fraktkostnaderna därför högre.

Dessutom representerade den till hemmanet hörande inägojorden ett sådant värde, att fastighetsinköp icke utan vidare kunde för de virkesförbrukande industrierna anses fördelaktiga.

Nu är det emellertid troligt, att i samma mån som industrierna behöva grunda sin råvarutillgång på kulturskogar, skogarna i södra Sverige komma att bliva av en annan betydelse. Ingen skog kan då lämna mera virke, än som undan för undan kan med rationell skogsvård tillväxa. Den på grund av klimatet större tillväxten i de södra landsändarna torde då komma att betyda mera än de dyrare frakterna och skogarnas mera spridda belägenhet. Det är därför icke osannolikt, att i en snar framtid man därstädes skulle kommit att få bevittna samma utveckling till samlandet av större skogskomplex, om lagstiftningen ej lagt hinder i vägen därför, som på sin tid skedde i Norrland.

Någon anledning att tro på en förändring av statsmakternas politik gentemot bolagens jordförvärv finnes icke. Staten sätter säkerligen för stort värde på en fri bondebefolkning för att den skulle medgiva, att huvudparten av våra skogstillgångar finge komma i händerna på ett fåtal kapitalstarka korporationer, även om denna politik hindrar landet från att få dessa tillgångar utnyttjade på allra bästa sätt. Men en konsekvens av nu antydda politik bör vara, att statsmakterna försöka att på andra vägar skapa förutsättningar för ett bättre utnyttjande av landets produktiva skogsmark. Om staten i ett socialt syfte hindrar den ekonomiska utvecklingens fortgång och därmed försämrar landets försörjningsmöjligheter, bör staten också ha skyldighet att genom en aktiv näringspolitik så långt möjligt lindra verkningarna. Även oavsett de motiv för ett statsingripande på detta område, som nu anförts, torde emellertid statsåtgärder här vara på sin plats. I den mån vår skogsmark stannar kvar i allmogens hand, antingen nu detta beror av lagstiftningen eller andra orsaker — och givetvis äro orsakerna av olika slag — komma, såsom i det föregående påpekats, svårigheter av ekonomisk och psykologisk art att hindra ägarna att använda denna mark på det för framtiden ändamålsenligaste sättet. Det allmänna har då plikt att träda till och medverka till att framtidens och de kommande generationernas intressen tillvaratages genom att befrämja den i det givna läget bästa utvecklingen.

Nu är det ju likväl icke så, att statsmakterna stått blinda inför sin skyldighet i förevarande avseende. Åtgärder hava i icke ringa utsträckning vidtagits. Främst har detta skett genom skogsvårdslagstiftningen. Men denna måste ju mera taga sikte på att bevara de värden, som redan finnas, än att skapa nya. Genom de medel, som ställts till skogsvårdsstyrelsernas förfogande, har ett icke ringa arbete utförts för avdikning och för kalmarkernas kultivering. Förra årets riksdag anslog än vidare 200,000 kronor för bidrag till skogsdikning, varjämte anslag beviljades för bidrag till anordnande av kulturbeten vid mindre jordbruk. Redan dessförinnan hade medgivits, att lån finge utlämnas från nyodlingslånefonderna för samma ändamål. Men allt detta måste betraktas som droppar i havet. Om man betänker att två miljoner hektar mark behöva avdikas,

*Motiv
för ett stats-
ingripande.*

representerar detta en kostnad av bortemot 300 miljoner kronor. Räkna man med att statsbidrag icke skulle behövas till mer än halva denna areal och att bidraget enligt gällande bestämmelser skulle utgå med 40 procent av kostnaden, bleve det här fråga om en summa på 60 miljoner kronor. Med ett anslag på en halv miljon om året, skulle det dröja mer än ett sekel att få denna dikning genomförd. Men lägger man till ovannämnda dikningskostnad vad som fordras för att få löst betesfrågan, för kalmarkernas och de glesa hagmarkernas kultivering, är det klokt att räkna med, att här fordras en kapitalinvestering i våra skogar på minst 500 miljoner kronor, för att vi skola kunna få våra tillgångar i skogsmark tillfredsställande utnyttjade. Vill staten göra något för att befördra detta, behövs helt säkert en insats från statens sida på minst 100 miljoner kronor. Vill man därtill räkna med att få åtgärderna vidtagna inom sådan tid, att ett uppehållande av produktionen utav skogsprodukter kan ske, torde statens årliga bidrag icke kunna beräknas lägre än 10 miljoner kronor.

*Formerna
för ett stats-
ingripande.*

Inför ett dylikt perspektiv kan man ha rätt att ställa sig betänksam. Går det verkligen att belasta den skattdragande allmänheten med dylika offer? Är det rätt, att det allmänna skall på ett dylikt sätt nedlägga kapital i verksamhet, varav enskilda få taga vinsten? Varför skola vissa medborgare tvingas att ge bidrag till andra, som kanske äro lika, för att inte säga bättre ekonomiskt ställda? Detta är frågor, som opåkallat inställa sig och kräva ett svar. Så mycket torde vara givet, att det icke kan anses rimligt, att det allmänna skänker bort de belopp, varom här är fråga. Det måste ordnas så, att staten här uppträder som förlagsman. Detta kan måhända genomföras på flera vägar. En sådan vore, att staten och den enskilde jordägaren genomförde skogsmarkernas kultivering i partnerskap. Jordägaren finge göra insats med sin jord och staten med det erforderliga kapitalet, varefter avkastningen i tidens lopp finge delas i förhållande till insatsernas värde. Denna utväg synes emellertid synnerligen svår att tekniskt genomföra. Men givetvis vore det av värde, om tanken kunde bliva föremål för övervägande i den utredning, varom förslag här nedan kommer att ställas. En annan möjlighet är, och det är denna som här kommer att närmare utvecklas, att staten lånar ut de medel, som behövas, varigenom kapitalet i sinom tid skulle återfalla till staten. Då kommer det att sägas, att det icke går att få de mindre skogsägarna att låna penningar till någonting på så lång sikt som skogsvärd. Men saken torde vara den, att här finnas endast två ting att välja på, antingen bibehåller staten sina åtgärder vid den blygsamma omfattning, de för närvarande hava, och våra resurser bliva outnyttjade, eller också sökas och utfinnas utvägar, varigenom det göres möjligt för det allmänna att på allvar gripa in. En ytterligare invändning mot en statens låneverksamhet av här antytt slag kan tänkas, nämligen att man ifrågasätter det lyckliga i att staten på dylikt sätt anstränger lånemarknaden i konkurrens med näringslivet. I en tid, då landet icke kan sysselsätta allt sitt kapital utan

kapitalexport åtminstone stundtals pågår, torde emellertid en dylik invändning icke vara så tungt vägande.

Innan här framkastas några reflexioner rörande tänkbara former för statens verksamhet, skall först de tekniska åtgärderna något vidröras. Några möjligheter att skapa större skogskomplex av allmogeskogarna torde icke i större omfattning föreligga för närvarande. Den verksamhet till utvidgande av statens skogsbesittningar, som hittills pågått, bör givetvis fortsätta, men några åtgärder för denna verksamhets utvidgning torde icke i detta sammanhang böra påkallas. I vissa delar av landet hava landsting och kommuner genom inköp av kalmarker och vanskötta skogshemman och desammas kultivering skapat allmänningar. En dylik verksamhet torde böra uppmuntras från statens sida. I övrigt böra statens åtgärder inriktas på att åstadkomma ett förbättrat tillstånd å allmogeskogarna. Härvid böra åtgärder till lösandet av betesfrågan i första hand vidtagas. Utan skogsbetets avlysande är en rationell skogsvård svår att åstadkomma. Statsmakterna böra se betesfrågan i första hand från skogspolitisk synpunkt, varför vid genomförande av betesförbättringar med statsunderstöd medverkan från skogsvårdsstyrelserna bör påkallas. I andra hand bör avdikningen komma, emedan det önskade resultatet av avdikningen mången gång äventyras, om skogsbetet ej avlysts. Genom skogsbetningens upphörande och avdikningen skapas förutsättningar för en naturlig återväxt på många marker. Även om en dylik sker långsammare än efter sådd eller plantering, bör ur kostnadssynpunkt naturlig återväxt användas i största utsträckning. Endast där en tillfredsställande återväxt icke kan vinnas genom självsådd, bör statsbidrag till plantering o. d. lämnas. Viktigt är därför, att alla åtgärder, som syfta till åstadkommande av ett bättre utnyttjande av skogsmarkerna, planläggas i ett sammanhang och att man väljer de lättast framkomliga vägarna i varje särskilt fall.

Såsom i det föregående anförts, torde statens åtgärder för allmogeskogarnas förbättrande närmast böra taga formen av lån. Men med hänsyn till det värde för hela folkhushållet åtgärderna innebära, bör någon subvention kunna komma ifråga, t. ex. en fjärdedel av statsbidraget. Vid bestämmandet av statsbidragets summa — lån och subvention — bör i varje särskilt fall tillses, att densamma icke kommer att överstiga skogsägarnas totala kostnader. Detta kan emellertid vara rätt svårt med hänsyn därtill, att en del av det erforderliga arbetet kommer att utföras av gårdens egen arbetskraft utan särskilda konstanta kostnader. En anordning, som kanske i detta avseende kunde övervägas, vore att i varje särskilt fall först träffades överenskommelse med markägaren rörande den mängd arbete för åtgärdens genomförande, som denna kunde åtaga sig utan särskild kostnad. På återstoden av kostnaderna kunde t. ex. statsbidraget utgå med 60 procent för att en viss marginal skulle föreligga. För den del av statsbidraget, som skulle utgå i form av lån, borde i allmänhet borgen icke fordras, utan statens säkerhet skyddas genom inteckningar.

Inteckningar för lån till betesförbättringar borde godtagas, om de låge under 90 procent av taxeringsvärdet; för lån till avdikning och övriga återväxtåtgärder borde inteckningar liksom för odlingslån ha förmånsrätt. Med hänsyn till det ökade värdet å skogen, som skapades, torde övriga inteckningshavares rätt icke härigenom lida men. Lån för betesförbättringar borde amorteras på en tid av t. ex. tio år. Lån för avdikning m. m. torde däremot böra löpa för ungefär lika lång tid som den normala omloppstiden för skogen på orten. På alla lån borde erläggas ränta motsvarande statens självkostnadsränta. Å lån för avdikning m. m. borde ingen ränta erläggas under första fjärdedelen av lånetiden. Då vid denna tidpunkt skogen visserligen icke ger någon avkastning men åtgärderna medfört ett ökat värde åt fastigheten, torde ränta därefter böra betalas för det med ränta på ränta förökade lånebeloppet. Vid tiden för de första gallringarna torde en kapitalavbetalning kunna påbörjas, varefter lånet skulle vara tillfullo inbetalat vid tiden för slutavverkningen. Det nu uppskisserade systemet kan belysas genom ett exempel. Kostnaderna för bringandet av skogen på ett hemman i tillfredsställande återväxttillstånd beräknas kosta 3,500 kronor. Ägaren anses kunna medverka genom arbetes utförande utan särskilda kontanta kostnader för sig med 500 kronor av detta belopp. Av återstående 3,000 kronor beräknas 1,000 kronor belöpa sig på betesåtgärder. Statens bidrag skulle utgå med 150 kronor utan återbetalningsskyldighet och 450 kronor i lån för betesförbättringen samt 300 kronor utan återbetalningsskyldighet och 900 kronor i lån för avdikning och andra återväxtanordningar. Röntan beräknades efter 4,5 procent. Betesförbättringslånet förräntades och avamortades under påföljande 10 år. Det andra lånet löpte utan ränta under 20 år, omloppstiden beräknades till 80 år; efter dessa 20 år hade lånesumman växt till c:a 2,200 kronor, vilket belopp därefter förräntades med 99 kronor om året. Efter 40 år började en kapitalavbetalning, som skulle vara slutförd efter ytterligare 40 år och som ju bleve föga kännbar. Eventuellt kunde perioden för räntefriheten något utsträckas för att underlätta bördan under den tid, då den skog det här gäller icke lämnar någon avkastning.

Möjligt är, att en dylik understödjande verksamhet från statens sida kunde för skyddandet av det allmännas intresse påkalla bättre garantier för en ändamålsenlig skötsel av ett på så sätt skapat virkeskapital, än vad den allmänna skogsvårdslagen ger. Men säkert är det ingalunda, särskilt om staten finge sina säkerheter i form av inteckningar ordnade på sätt här antytts. Det torde för övrigt bliva en sak för en mera ingående utredning att överväga.

Ett ingripande från statens sida i det syfte här föreslagits medför givetvis icke, att i allmänhet arbete i våra skogar skulle kunna beredas för de arbetslösa i våra samhällen. Men det skulle åstadkomma en allmän uppryckning på landsbygden och skapa ökade arbetstillfällen för det arbetsfolk där, som under de senaste åren haft svårt att få sysselsättning i tillräcklig omfatt-

*Betydelsen
av ett stats-
ingripande.*

ning. Härigenom skulle den tillströmning till samhällena från landsbygden, som alltid pågår, kunna i någon mån hejdas, varav otvivelaktigt skulle följa en viss minskning i arbetslösheten överhuvudtaget. Ett dylikt ingripande saknar sålunda icke betydelse ur arbetslöshetsfrågans synpunkt.

Men sett på ännu längre sikt betyder det än mera. Ett fastare och bättre underlag för en betydande del av vårt näringsliv skulle skapas. Ett underlag som i framtiden skulle komma att betyda ofantligt för möjligheten att ge försörjning åt landets innebyggare och skapa välstånd åt det svenska samhället.

*

Åtgärder av den vikt och omfattning, det här gäller, kunna givetvis icke genomföras utan ingående utredningar. Motionens syfte är följaktligen icke att ge en färdig lösning av detta stora problem utan att väcka intresse för saken, ställa uppslag under debatt och påfordra de nödiga utredningarna.

Med stöd av vad som anförts hemställes,

att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta med hänsynstagande till vad i denna motion anförts verkställa utredning och för riksdagen snarast möjligt framlägga förslag till genomgripande åtgärder för den svenska skogsmarkens rationella utnyttjande till skogsbörd.

Stockholm den 16 januari 1928.

Per Edvin Sköld.

I motionens syfte instämma:

P. Albin Hansson.

Sv. Bengtsson,

Olof Olsson,

Norup.

Kullenbergstorp.

Johan Jönsson.

Erik Fast.

Gustaf Olsson

i Ramsta.

Hjalmar Svensson.

Nils Adler.